

PAVEL BRUNOVSKÝ

Chvála značkárov

S vysokohorskými chatami a chatármi je spojená romantika, a preto sa nezriedka píše o ich osudoch. V ich tieni však zostáva iná služba, ktorá turistom okrem iného pomáha, aby sa na chaty pohodlne dostali. Pritom vysoké hory sú iba zlomkom jej rozsahu.

Wand v krátky zimný deň takmer zaskočila tma, v ktorej by sa nám ťažko hľadala cesta naspäť. Chodník na vyhladkovú horu Molden v Nórsku bol vyznačený troma drevenými šípkami a zopár hromádkami kameňa. V Británii zasa značkovanie chodníkov neexistuje vôbec. V obrovskej Amerike je sieť „trails“, sieť ciest a chodníkov riedka, a tak potreba značkovania nie je taká akútna. A vo väčšine sveta je príroda stále ešte divoká, a tak sa do nej veľmi nechodí.

Kde sa značkovanie vzalo? Prevzali sme ho niekedy medzi vojnami z Česka, kde systematickú koncepciu turistického značkovania vyvinul Klub českých turistov (KČT). Vtedy sa prijala aj základná koncepcia značenia: farebný pás medzi dvoma bielymi, červený pre hrebeňovku, modrý pre kolmé prístupy údoliami, zelená a žltá pre zvyšné chodníky (kde sa to dalo dodržať). Na Slovensku sa ho ujal partner KČT, Klub slovenských turistov a lyžiarov (KSTL), ktorý sa v tom čase staral aj o horské chaty a systém útulní. Sieť značených ciest vznikla v hrubých rysoch už vtedy, neskôr sa už iba korigovala a dopĺňala.

foto Boris Németh

Cez vojnu sa v lesoch dialo všeličo iné, a tak obnova značiek nebola na programe. Kým sa po vojne stihla poriadne rozbehnúť, KSTL musel ustúpiť Odboru turistiky zjednotenej socialistickej telovýchovy. Značkárina to však v zdraví prežila. Možno vďaka tandemu starosvetovsky pôsobiaceho patricijského pravotára Vlada Čikora a plebejca Jura Szomolányiho. A trocha tomu azda pomohli aj naše zvyšky družiny Rysov I.

Značkovanie turistických chodníkov nie je vo svete bežné. Vo Veľkej Británii ho nemajú vôbec.

Na Slovensku je iba málo ľudí, ktorí nikdy v živote nepoužili turistickú značku. Ako je u nás zvykom, azda si aj zašomrali, že značka nebola celkom podľa ich gusta. Sotva si pri šomraní uvedomili, že ide o svetovo výnimočne premyslený, dlhodobo budovaný a udržiavaný systém, ktorý má obdobu

iba v Česku a čiastočne azda v Poľsku.

slávna história

Ak neveríte, stačí zísť hen za roh do Rakúska. Hoci je pre nás zatiaľ nedostupnou špicou v turistických službách, vo veci značkovania má k nám ďaleko. Za dobrej viditeľnosti na vyso-

kých hrebeňoch sa človek obíde aj bez značkovania. Ale nedajbože skúsiť sa podľa značiek orientovať za zlej viditeľnosti na planine s nevýraznou členitosťou, akými sú neďaleké bohato navštevované Hohe Wand, alebo Raxalpe. Vinou chaosu v značení a záhadných údajov o vzdialenostiach nás na Hohe

skautského oddielu Bratislava I. V orientačnom športe a značkárine sme našli náhradu za jeho zrušenie v roku 1949. Vďaka našim skúsenostiam s mapami sme boli ideálne vyzbrojení na značkárinu v oblastiach náročných na orientáciu, akými sú napríklad gemerské krasové plány.

.14 692 km

Nebola to práca pre padavky. Veď bolo treba na chrbte niesť farby, riedidlá, nástroje na čistenie. A k tomu ešte potreby na táboborenie, lebo nie vždy sa podarilo doraziť k inému nocľahu. Ešteže boli sedliaci, u ktorých sa dalo pohodlnejšie spať na sene. Značkovali sme zadarmo, uhradené sme dostali iba štandardné cestovné náklady. Je obdivuhodné, že značkárina v zdraví prežila ďalšie spoločenské zvrhety – normalizáciu, november 1989 i rozpad Československa.

Osobitnou kapitolou boli za starého režimu iba mapy. Iné ako vojenské s hrozným nápisom „Tajné“ neboli a s tým boli spojené všelijaké nepríjemnosti. Turistické mapy so zakreslenými značkami sa síce vydávali, ale boli schematické, miestami zámerne skresľované, aby boli pre všade číhajúcích imperialistických záškodníkov nepoužiteľné. Napríklad na mape Malých Karpát bola vymazaná obec Kuchyňa, pretože bola v blízkosti vojenského letiska. Nič to, že sa nelogicky v poli vyskytla železničná stanica, na ktorú sa zbíjali zo tri značky. Napriek týmto ťažkostiam sa značkárina ďalej úspešne rozvíjala a ku koncu starého režimu sa dokonca aj systém značenia turistických chodníkov dostal do súboru celoštátnych noriem!

Rozpad Československa dokonca vyriešil remízou odveký spor značkárov o tom, či sa vzdialenosti na smerovkách majú udávať v kilometroch, alebo v časoch: na Slovensku sa dôsledne udávajú časy, v Česku kilometre.

A ako je to s našou slávnou disciplínou dnes? Z niekdajších Rysov zostal značkárine celožitovne verný iba Ivan Zapletal, občianskym povoláním vysokoškolský profesor na STU. Opýtal som ho, nakoľko zodpovedajú moje dojmy skutočnosti, ako vyzerá prax značkovania

dnes a aké sú perspektívy. Dozvedel som sa, že na Slovensku je 14 692 km (!) peších značených trás a ďalších 1 246 iných značených trás. Na nich je 4 772 orientačných tabuliek. Značenie robí na Slovensku 40 značkárskych oblastí, a 3 značkárske oblasti Štátnych lesov TANAP. Riadi ich Sekcia Značenia Klubu slovenských turistov KST. Prevažnú väčšinu práce robia dobrovoľníci za malú odmenu, a tak sa mladým do nej veľmi nechce. Na vysokej úrovni je značenie cyklotrás, ktoré riadi Slovenský cykloklub. Technológie značení sa od roku 1958 zmenili minimálne, čiastočne sa začali používať vodou riediteľné farby. Úplne sa zmenila technológia výroby smeroviek a tabúľ miestneho značenia. Texty na smerovkách spracúvame pomocou softvéru.

Podstatná zmena je zameriavanie a zakresľovanie trás do máp pomocou softvérov a GPS prijímačov (najmä však to, že ich netreba skresľovať ako v socičku). Pre papierové mapy používame softvér OZI explorer, pre vektorové Map Source, Base camp Google Earth, Free map.

V poslednom čase sa pre značkovanie objavilo nové nebezpečenstvo v podobe nových boháčov, čo sa „terazky“ stali aj majiteľmi lesov. Potrebujú presvedčivo ukázať svoju silu, a tak značky zatierajú napriek právu prechodu, ktoré u nás zaviedla ešte Mária Terézia. Dúfajme, že ide o okrajový jav.

.neviete sa predať

Na záver mi napadá: História vzniku Slovenska z ničoho má za následok, že množstvo spoločenských štruktúr sme prevzali z Česka, kde už vtedy boli rozvinuté. Viaceré z nich (napríklad vedecké spoločnosti, športové disciplíny) v Česku po revolúcii prosperujú a na Slovensku živia. Vysvetľujem si to tak, že tieto prevzaté štruktúry neboli pre Slovensko prirodzené, a preto musia zaniknúť a vzniknúť nanovo. Značkárina je výnimkou, asi má v sebe niečo, čo je Slovákovi blízke.

Cestovný ruch nie je moja parketa, ale aj tak: Je možné, že si túto našu jedinečnosť nik nevšimol a že sa nedostal do nijakých propagačných materiálov? Autor je profesor matematiky •

VEDA JE ŽIVOT!

PRESVEDČTE SA NA VLASTNÉ OČI

28.09.2012

FESTIVAL VEDY NOC VÝSKUMNÍKOV

BRATISLAVA, STARÁ TRŽNICA

16.00 – 02.00 hod.

ÚČINKUJÚ: **SLOVENSKÍ VEDCI**
& **BOŽSKÁ ČASTICA · TANCUJÚCE ROBOTY**
NANOTECHNOLÓGIE · LASER SHOW
HOŠ Z NASA · PARTIČKA
PETER BIČ PROJECT
NAIVNÝ JAZZ · LOWII · SCIENCE PARTY
DJ TAGER · A INÍ

VEDECKÉ SHOW:

BRATISLAVA: AVION SHOPPING PARK
KOŠICE: OBCHODNÉ CENTRUM OPTIMA
BANSKÁ BYSTRICA: EUROPA SHOPPING CENTER

SPRIEVODNÉ PODUJATIA:

BRATISLAVA: PRÍRODOVEDNÉ MÚZEUM SNM
A DETSKÉ MÚZEUM **KOŠICE:** CVČ DOMINO
BANSKÁ BYSTRICA: HVEZDÁREŇ
TATRANSKÁ LOMNICA: HVEZDÁREŇ SAV

PROJEKT JE SPOLUFINANCOVANÝ ZO 7. RAMKOVÉHO PROGRAMU EÚ. EURÓPSKE SPOLOČENSTVO NENESIE ŽIADNU ZODPOVEDNOSŤ, ANI ŽIADNYM SPÔSOBOM NERUČÍ ZA INFORMÁCIE POUŽITÉ V RAMCI PROJEKTU.

PODUJATIE SA KONÁ POD ZÁŠTITOU MINISTRA ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR DUŠANA ČAPLOVICA, PRIMÁTORA HLAVNÉHO MESTA BRATISLAVA MILANA FTAČNIKA, PRIMÁTORA BANSKÉJ BYSTRICE PETRA GOGOLU, PREDSEDU BRATISLAVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA PAVLA FREŠA, PREDSEDU BANSKOBYSTRICKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA VLADIMÍRA MAŇKU, PREDSEDU KOŠICKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA ZDENKA TREBULU A PRIMÁTORA KOŠÍC RICHARDA RAŠIHO.

Viac preskúmajte na WWW.NOCVYSKUMNIKOV.SK

ORGANIZÁTORI: SOVVA, Hlavný odborný garant: **neulogy**, **monogram** Hlavný technický logický garant: **STU**

GENERÁLNI PARTNERI: Nadácia Orange, **BRATISLAVA · SAMSUNG · Europa · aupark · avion · optima**

MEDIÁLNI PARTNERI: TA 3, Zoznam.sk, akcenti media, týždeň, SPORT. ODBORNÍ PARTNERI: **SLOVENSKÉ NÁRODNÉ MÚZEUM**

PARTNERI: **atos vaje, lenovo, OMS, EDULAB, SIEMENS, DATALAN, MICROSOFT, kvant, SOTRON, MICROSOFT**

ROZHOVOR: MINISTER ŠKOLSTVA DUŠAN ČAPLOVIČ

týždeň

POVSTANE PRAVICA Z POPOLA?

Slovensku chýba silný
protivník Roberta Fica

38/2012 · 17. septembra 2012 · cena 1,50 € · 35 Kč · www.tyzden.sk

9 771336 593009

38